

رابطه بین بهزیستی معنوی و رهبری اصیل با خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی

میثم غفارخانی*^۱، علی رشیدی^۲، فاطمه بهرامی^۳

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۲/۰۷

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۵/۱۵

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بهزیستی معنوی و رهبری اصیل با خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی بود. بدین منظور گروهی متشکل از ۲۲۵ معلم ابتدایی از بین معلمان ابتدایی اداره آموزش و پرورش شهرستان رباط کریم به روش تصادفی خوشه‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌های پژوهش با استفاده از سه پرسشنامه بهزیستی معنوی الیسون و پالوتزین (۱۹۸۲) شامل مؤلفه‌های بهزیستی وجودی و بهزیستی مذهبی با ضریب پایایی ۰/۹۳ و پرسشنامه رهبری اصیل والومبا و همکاران (۲۰۰۸) شامل مؤلفه‌های شفافیت در روابط، جنبه‌های درونی اخلاق، پردازش متعادل اطلاعات و خودآگاهی با ضریب پایایی ۰/۸۹ و پرسشنامه خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی بیرد و همکاران (۲۰۱۰) شامل مؤلفه‌های احساس خودکارآمدی معلمان، اعتماد به دانش‌آموزان و والدین و تأکید تحصیلی با ضریب پایایی ۰/۷۸ جمع‌آوری گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای، رگرسیون چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد میانگین بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی معلمان بالاتر از متوسط است. یافته‌ها نشان داد عوامل بهزیستی معنوی ۰/۲۱ توانایی پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی را دارند. همچنین نتایج نشان داد عوامل رهبری اصیل ۰/۱۱ از تغییرات خوش‌بینی تحصیلی را تبیین می‌کنند. با توجه به نتایج پژوهش بهزیستی معنوی و رهبری اصیل می‌توانند در افزایش خوش‌بینی تحصیلی معلمان نقش داشته باشند و در پی آن موجب بهبود کیفیت فرآیند یاگیری دانش‌آموزان شوند.

واژگان کلیدی: بهزیستی معنوی، رهبری اصیل، خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی.

۱. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

meysamghafarkhani@chmail.ir

۲. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران، ایران.

۳. استادیار، دانشکده علوم تربیتی و ادبیات فارسی، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران

مقدمه

سازمان‌های آموزشی، یکی از اساسی‌ترین سازمان‌ها هستند که مسئولیت عظیم تعلیم و تربیت رسمی افراد جامعه را بر دوش دارند و در جهان ملت‌های مختلف به آموزش و پرورش به عنوان یک رکن اساسی در پیشرفت خود می‌نگرند (تایتنز^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). در نظام آموزش و پرورش رسمی هر کشوری، دوره ابتدایی هم به لحاظ کمی یعنی تعداد معلمان و دانش‌آموزان و هم از نظر کیفی، یعنی تأثیری که این دوره در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان در سراسر زندگی و دوران تحصیل دارد، از اساسی‌ترین و مهم‌ترین مقاطع تحصیلی است و به جرأت می‌توان گفت هیچ یک از دوره‌های تحصیلی از چنین اهمیتی برخوردار نیستند. نقش ثمربخش نظام آموزش همگانی، از جمله آموزش ابتدایی، از یک سو در تبدیل کردن انسان‌ها به افرادی بالنده از نظر فرهنگی و اجتماعی است و از سوی دیگر، تأمین‌کننده دانش عمومی مورد نیاز نیروی انسانی در بخش‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و خدمات به ویژه در کشورهای رو به پیشرفت است (آقازاده، ۱۳۸۳). در همین باره عمر و عبدو^۲ (۲۰۱۸) آموزش ابتدایی را یک عامل مهم در نجات اقتصادهای ورشکسته و مرده می‌دانند (عمر و عبدو، ۲۰۱۸).

تحقیقاتی که بر روی کیفیت و بهبود کیفیت در آموزش و پرورش صورت می‌گیرد هدف اصلی ارتقای فرصت‌های رشد دانش‌آموزان را دنبال می‌کنند. نکته مهم این است که کیفیت را نمی‌توان از بیرون تحمیل کرد بلکه باید آن را از دل فرآیندهای درونی استخراج کرد (پارسونز^۳، ۲۰۱۷). این امر بدیهی است که مدارس امروز بدون بهره‌مندی از معلمان رضایت‌مند و متعهد و معلمانی که برای پیشرفت و اثربخشی مدرسه تلاش مضاعف داشته و فراتر از الزامات رسمی شغلی خود تلاش می‌کنند، نمی‌توانند موفق باشند (زین آبادی، ۱۳۸۸). لذا بررسی نحوه تأثیر عوامل مختلف بر آنها، می‌تواند ما را در شناخت ویژگی‌های معلمان اثربخش و موفق در مدرسه یاری کند.

خوش‌بینی تحصیلی^۴ معلمان، اعتماد کلی معلمان را نشان می‌دهد که شرایط لازم برای موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان وجود دارد. خوش‌بینی تحصیلی از طریق سه بعد اساسی

-
1. Tuytens
 2. Umar & abdu
 3. Parsons
 4. Academic Optimism

کارآمدی جمعی^۱، تأکید تحصیلی^۲، و اعتماد^۳ اندازه‌گیری می‌شود (مک لنا، مک لنین و پریا^۴، ۲۰۱۷). کارآمدی جمعی نگرش جمعی معلمان به توانایی کادر آموزشی مدرسه مبنی بر موفق بودن در وظیفه تدریس است. تأکید تحصیلی، اهمیت داده شده به تحصیل در مدرسه است. اعتماد گستره‌ای را توصیف می‌کند که در آن معلمان به دانش‌آموزان و والدین که شرکای مفیدی در فرایند یادگیری هستند اعتماد دارند (مک گیگان^۵، ۲۰۰۵).

باورهای معلمین و ویژگی‌های آنان از مهم‌ترین خصوصیات است، که تأثیر بسیاری بر محیط یادگیری تدریس و دانش‌آموزان دارد. یکی از این باورها خوش‌بینی تحصیلی است، سازه‌ای پنهان که می‌تواند به دستاوردهای مثبت و موفقیت تحصیلی یادگیرندگان منجر می‌شود (بیرد و وولفولک هوی^۶، ۲۰۱۰). خوش‌بینی تحصیلی یکی از قابلیت‌های مهم فردی و سازمانی است که نظر محققان آموزشی را در جهت بهبود یادگیری و موفقیت دانش‌آموزان متوجه خود کرده است (ارن^۷، ۲۰۱۴).

گیج^۸ (۱۳۷۹) استاد برجسته تعلیم و تربیت، در کتاب «مبانی علمی هنر تدریس^۹» می‌گوید: بدون تردید هیچ فرد دیگری جز معلم نمی‌تواند تأثیر بیشتری بر آن چه در مدارس می‌گذرد، داشته باشد. معلم می‌تواند تعلیم و تربیت را فرایندی توأم با لذت و کامیابی، یا فرایندی بی‌ثمر کند به بیان دیگر در آموزش و پرورش به هیچ تحول علمی یا نوآوری مطلوب نمی‌توان دست یافت مگر اینکه پیشاپیش، معلمان را به عنوان کارگزاران واقعی مجهز به نگرش‌ها و باورهای مطلوب و اثربخش نمود یکی از این باورهای مؤثر خوش‌بینی است (مزارعی، ۱۳۸۹).

گرایش فردی به خوش‌بینی تمایل به خوش‌بینی تحصیلی را به دنبال دارد. معلم این باور را خواهد داشت که می‌تواند با تأکید بر فعالیت‌های آموزشی و یادگیری، با اعتماد به

-
1. Collective efficacy
 2. Academic emphasis
 3. Trust
 4. McLennan & McIlveen & Perera
 5. McGuigan
 6. Beard & Woolfolk Hoy
 7. Eren
 8. Gage
 9. Scientific principles of the art teaching

همکاری والدین و دانش‌آموزان و با ایمان به توانایی‌های خود در غلبه بر مشکلات تغییر مثبت در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد نمایند (ابیرد و وولفولک هوی^۱، ۲۰۱۰).

خوش‌بینی تحصیلی یک سازه پنهان است؛ به عبارت دیگر، سه مفهوم اساسی تر- کارآمدی جمعی، تأکید تحصیلی و اعتماد کادر آموزشی به دانش‌آموزان و والدین- را در بر می‌گیرد. سه مفهوم وجه اشتراک زیادی با هم دارند: آنها بر تحصیل و موفقیت تأکید دارند، در دیدگاه خود مثبت‌اندیش و خوش بین هستند و نه تنها در ماهیت و کارکرد بلکه در تأثیر قوی و مثبت خود روی مدارس مشابه هستند؛ در واقع، سه ویژگی جمعی از طریق کار با یکدیگر و در یک شکل منسجم، محیط تحصیلی مثبتی را خلق می‌کنند که ما آن را خوش‌بینی تحصیلی مدرسه می‌نامیم (هوی و همکاران، ۲۰۰۶).

تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که کارآمدی جمعی، اعتماد به دانش‌آموزان و والدین و تأکید تحصیلی با هم ساختار خوش‌بینی تحصیلی را تشکیل می‌دهند (وا^۲، ۲۰۱۲). خوش‌بینی تحصیلی به عنوان یک باور در معلم، نقش مهمی در تنظیم عاقلانه رفتار کلاس دارد. بر اساس نظریه شناختی- اجتماعی^۳ بندروا^۴ (۱۹۸۶) افراد دارای باورهای مختلفی هستند که بر اساس آن می‌توانند درجه‌ای از مهارت بر افکار، عملکرد و احساساتشان را اعمال نمایند. کارآمدی معلم یکی از معدود ویژگی‌های معلمان است که به موفقیت دانش‌آموزان بستگی دارد، دلیل آن ممکن است این باشد که اگر معلم باور داشته باشد که می‌تواند بر یادگیری دانش‌آموزان تأثیر بگذارد، آنگاه انتظارات خود را در سطح بالاتری تنظیم کرده و تلاش بیشتری انجام می‌دهد و در مواجهه با مشکلات پایداری بیشتری خواهد داشت (وولفولک هوی و همکاران، ۲۰۰۸). معلمین کارآمد همچنین باید بتوانند روابطی توأم با اعتماد با دانش‌آموزان و والدین آنان برقرار کنند یک رابطه اعتمادآميز شامل احساس خیرخواهی، قابلیت اطمینان، صلاحیت، راستگویی و پذیرا بودن (گشودگی) است (مزارعی، ۱۳۸۹). در آخر تأکید تحصیلی^۵ زمانی را که دانش‌آموزان به فعالیت موفق و مؤثر درباره وظایف

1. Beard & Woolfolk Hoy

2. Wa

3. social-cognitive theory

4. Bandura

5. Academic emphasis

آموزشی خود می‌پردازند، گسترش می‌دهند، و این امر رابطه مثبتی با یادگیری دانش‌آموزان دارد (بارون^۱، ۲۰۱۴).

روانشناسی مثبت که بر پایه تحقیقات علمی بنا نهاده شده به مطالعه توانایی‌ها و عملکرد بهینه انسان می‌پردازد و هدف آن شناسایی گرایش‌هایی است که در سلامت روانی و بهزیستی افراد و اجتماع دخیل هستند (مزارعی به نقل از کوروز، ۱۳۸۹). بهزیستی معنوی^۲ افراد جامعه به ویژه اقشار مؤثر و سازنده آن، لازمه پویایی، بالندگی و اعتلای جامعه است. نقش برجسته و بی‌همتا معلمان ابتدایی به عنوان مربی نسلی که متضمن شکوفایی جامعه است، ضرورت تأمین سلامت روانی، شناسایی و حذف عوامل منفی بر سلامت روانی آنها ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین ضرورت ایجاد و پرورش باورهای مثبت در همه افراد به ویژه معلمانی که مریدان نسل آینده‌اند، در تحول نظام تعلیم و تربیت و تأثیرگذاری بر تمامی جوانب فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور قابل انکار نیست.

ملتی که دستخوش بدبینی باشد، نمی‌تواند از فرصت‌هایی که قرن بیست و یکم در اختیارش می‌گذارد به خوبی بهره بگیرد. عملکرد افراد بدبین از سه جنبه از افراد خوشبین بدتر بوده است: اول آنکه به مراتب بیشتر دچار افسردگی می‌شدند، دوم اینکه در کار، مدرسه، اجتماع و... کمتر از استعداد خود استفاده می‌کردند و سوم آنکه سلامت جسمانی آنان در مقایسه با افراد خوشبین کمتر بوده است (سلیگمن و همکاران به نقل از مزارعی ۱۳۸۹).

پژوهش‌های گوناگون نشان می‌دهد بهزیستی معنوی باعث افزایش کیفیت زندگی (یلماز و سنگیز^۳، ۲۰۲۰)؛ تعادل و انعطاف در زندگی (هنتز من^۴، ۲۰۲۰)؛ احساس عزت نفس و خودکارآمدی (درویشی، اتاقی، مامی، ۲۰۲۰)؛ کنترل اختلالات عاطفی (هنکز و همکاران^۵، ۲۰۲۰)؛ کاهش علائم و اختلالات افسردگی (هاسی، روی و لی^۶، ۲۰۲۰)؛ سلامت روانی (مین^۷، ۲۰۲۰) احساس هویت در شرایط متغیر محیط کار، توانایی شناخت

-
1. Barron
 2. Spiritual well-being
 3. Yilmaz & Cengiz
 4. Heintzman
 5. Hanks
 6. Hsieh & Roh & Lee
 7. mine

صحیح وقایع و رویدادها، شناسایی و ایجاد تعادل بین ارزشهای فردی با شناخت صحیح اهداف، حفظ ارزش‌ها و پرهیزکاری، توانایی حفظ آرامش و ثبات در موقعیت بحرانی نوع دوستی و خردمندی صبر و تحمل شادکامی و وظیفه شناسی سازگاری و صداقت می‌شود (اردلان و همکاران، ۱۳۹۳).

به دلیل فراوانی نیت و رفتارهای غیراخلاقی که در عصر حاضر از انسان‌ها سر می‌زند، فعالیت‌های غیراخلاقی به صورت یک عرف نامطلوب در اغلب جوامع مشاهده شده است. اندیشمندان به عنوان قشری از طلایه داران فضیلت ملت‌های انسانی با در میان گذاشتن تئوری‌های اخلاقی، گامی مثبت در جهت احیای اصول اشاره شده برداشته‌اند؛ که اخیراً این رویکرد اخلاقی به حوزه تئوری‌های رهبری نیز رخنه کرده است و منجر به خلق سبکی بدیع و ارزشمند تحت عنوان رهبری اصیل، شده است. به راستی رهبری اصیل، پاسخی به نقصان و کاستی دیگر سبک‌های رهبری مبنی بر عدم توجه آنها به اصول اخلاقی است. رهبری اصیل در تلاش است تا اصول والای اخلاقی را در عمل به کار گیرد و روابط رهبر و پیروان را به کمک آن تقویت کند و تحکیم بخشند (سبحانی و همکاران، ۱۳۹۱).

امروزه همراه با چالش‌های مانند رقابت و عوامل استرس‌زا در سراسر جهان، رهبری از همیشه مشکل‌تر شده است. چنین چالش‌هایی نیاز به بازگرداندن اعتماد به نفس، امید، و خوشبینی در افراد دارد و لازم است رهبران مردم را برای پیدا کردن و پرورش خودشان کمک کنند بنابراین امروز مدارس نیاز به رهبرانی دارند که با هدف‌ها و ارزش‌ها آشنا باشند (یوزال و هالووی^۱، ۲۰۲۰).

رهبری به عنوان یکی از عوامل مهم در ایجاد بهبود و نوآوری در مدارس قلمداد می‌شود. در حالی که نتایج بیشتر مطالعات صورت گرفته حاکی از آن است که رهبری مدرسه بر میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارد، ولی همه آنها در این نکته توافق دارند که تأثیر رهبری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ناچیز ولی از لحاظ آماری معنادار است (بدری و رحیمیان، ۱۳۹۵؛ جالاپانگ و رامان^۲، ۲۰۲۰؛ دنگ و لی^۳، ۲۰۲۰؛ هاریس^۴، ۲۰۰۶).

-
1. Uysal & Holloway
 2. Jalapang & Raman
 3. Deng & Li
 4. Harris

بی‌اعتمادی جامعه به سازمان مدرسه ارتباط بین والدین و رهبران مدرسه را تیره و تار کرده است. بدین ترتیب برای رهبران مدرسه در عرصه آموزشی امروز چالش‌هایی پدیدار شده است. بنابراین برای آنها لازم است تا مهارت‌های رهبری را تقویت، معلمان را توانمند، و شکاف بین مدرسه و جامعه را برطرف سازند. وقتی رهبران مدرسه از فرهنگ اعتماد و یادگیری مداوم در مدارس‌شان حمایت کنند، معلمان آزادند تا خود را به عنوان مربی پرورش دهند و در نتیجه مفهوم خودکار آمدی پرورش می‌یابد. معلمان به نوبه خود محیط یکسانی را در کلاس‌شان و ایجاد اعتماد با دانش‌آموزان خود را تسهیل می‌کنند (مسیک^۱، ۲۰۱۲).

شالوده رهبری اصیل بر مفهوم اصالت پایه‌گذاری شده است که بیان‌کننده شرایطی است که افراد رفتاری مطابق با ارزش‌ها و اعتقادات و فطرت انسانی خویش انجام دهند و تحت تأثیر شرایط و فشارهای گوناگون، برداشتن رفتاری در راستای ارزش‌ها و باورهای خویش پافشاری نمایند در واقع تئوری‌های رهبری اصیل در تلاشند تا رهبرانی تربیت نمایند، که خود واقعی خویش را به پیروان نشان دهند و به دور از هرگونه تزویر و ریا، رفتاری منطبق بر حقیقت درونی خویش داشته باشند (پیران‌نژاد، ۱۳۹۰). رهبری اصیل با برقراری روابط مثبت و باز ارزش‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و حتی نقاط ضعف و اشتباهات خود را در معرض دید و نظر همکاران قرار می‌دهد موجبات پیامدهای مثبتی همچون ایجاد حس اعتماد متقابل، آزادی بیان در ارائه ایده‌های جدید و حتی غیرقابل متعارف و اثربخشی سازمان را به دنبال خواهد داشت (نرمن و همکاران^۲، ۲۰۱۰).

مزارعی (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان بررسی ویژگی‌های فردی، سبک‌های هویت و تعهد هویت با خوش‌بینی تحصیلی معلمان زن و مرد ابتدایی و راهنمایی شهر تهران به این نتیجه دست یافت که در پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی معلمان زن و مرد و مؤلفه‌های آن سبک هویت اطلاعاتی و تعهد هویت سهم بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند هم‌چنین نتایج نشان داد که در مؤلفه‌های اعتماد معلم به والدین دانش‌آموزان و احساس کارآمدی جمعی (از مؤلفه‌های خوش‌بینی تحصیلی) تفاوت معناداری بین دو جنس وجود دارد ولی در مؤلفه تأکید تحصیلی این تفاوت معنادار نیست. جامعه آماری پژوهش معلمان زن و مرد ابتدایی و متوسطه اول شهر بودند که از میان آنها ۳۰۳ نفر به عنوان نمونه با استفاده از روش

-
1. Messick
 2. Norman et al

نمونه گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. پیشینه پژوهشی در زمینه خوش‌بینی تحصیلی نشان می‌دهد، این مفهوم با مفاهیم، ساختار توانمند ساز (عباسیان و حیدر زاده، ۱۳۹۳)، رهبری اصیل (سریواستاوا و داهر^۱، ۲۰۱۶)، رهبری آموزشی (سالیوان^۲، ۲۰۱۸)، (آلن^۳، ۲۰۱۱)، رهبری تحولی (راتلگ^۴، ۲۰۱۰)، موفقیت دانش‌آموز (کسیتی^۵، ۲۰۱۲؛ میشو^۶، ۲۰۱۲؛ نلسون^۷، ۲۰۱۲)، رهبری توزیعی (اکین^۸، ۲۰۱۷)، تعهد سازمانی، (کابان و دمیرتاس^۹، ۲۰۱۲)، جو مدرسه (ریواس^{۱۰}، ۲۰۱۰)، رفتار شهروند سازمانی (واگنر^{۱۱}، ۲۰۰۸) و... رابطه دارد. با توجه به این که پژوهش‌های کمی در ارتباط با خوش‌بینی وجود دارد و تاکنون نقش رهبری اصیل و بهزیستی معنوی در پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی معلمان با یکدیگر مورد بررسی قرار نگرفته است؛ هدف این پژوهش تعیین نقش بهزیستی معنوی و رهبری اصیل بر پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی است.

سوال پژوهش

میزان بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی تحصیلی معلمان در چه سطحی است؟

فرضیه‌های پژوهش

ابعاد بهزیستی معنوی خوش‌بینی تحصیلی معلمان را پیش‌بینی می‌کند.
 ابعاد رهبری اصیل خوش‌بینی تحصیلی معلمان را پیش‌بینی می‌کند.

-
1. Srivastava & Dhar
 2. Sullivan
 3. Allen
 4. Rutledge
 5. Cassity
 6. Mishoe
 7. Nelson
 8. Akın
 9. Çoban&Demirta
 10. Reeves
 11. Wagner

روش

در پژوهش حاضر جهت بررسی نقش بهزیستی معنوی و رهبری اصیل در خوش‌بینی تحصیلی معلمان مدارس ابتدایی از روش همبستگی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه معلمان آموزش و پرورش شهرستان رباط کریم تشکیل می‌دهند که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ حدود ۶۳۵ نفر بودند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی خوشه‌ای تک مرحله‌ای بود. بر مبنای این روش ۱۰ مدرسه دخترانه و ۱۰ مدرسه پسرانه به صورت تصادفی انتخاب شدند پرسشنامه پرسشنامه‌ها در بین معلمان این مدارس توزیع شد حجم نمونه بر اساس سوالات پرسشنامه‌های پژوهش ۲۲۵ نفر تعیین شد و ۳۰۰ پرسشنامه بین شرکت‌کنندگان توزیع شد و در پایان تحلیل‌ها بر روی ۲۲۵ پرسشنامه کامل انجام شده است. گردآوری داده‌ها: داده‌های پژوهش حاضر با استفاده از سه پرسشنامه گردآوری شده است.

پرسشنامه بهزیستی معنوی: برای ارزیابی بهزیستی معنوی از پرسشنامه خودارزیابی بهزیستی معنوی الیسون و پالوتزین (۱۹۸۲) استفاده شده است این پرسشنامه شامل ابعاد زیراست:

جدول ۱. ابعاد پرسشنامه بهزیستی معنوی

عنوان بعد	شماره گویه پرسشنامه‌ها در پرسشنامه	نمونه گویه
بهزیستی مذهبی	۱-۳-۵-۷-۹-۱۱-۱۳-۱۵-۱۷-۱۹	در دعا و خلوت با خداوند احساس رضایت نمی‌کنم.
بهزیستی وجودی	۲-۴-۶-۸-۱۰-۱۲-۱۴-۱۶-۱۸-۲۰	نمی‌دانم که هستم از کجا آمده‌ام و به کجا خواهم رفت.

روایی و پایایی ابعاد پرسشنامه بهزیستی معنوی: پالوتزین و الیسون (۱۹۸۲) ضرایب آلفای کرونباخ بهزیستی مذهبی و وجودی و کل مقیاس را به ترتیب برابر با ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۹۳ گزارش کردند. خصوصیات روان‌سنجی این مقیاس را دهشیری و همکاران (۱۳۸۷) در میان دانشجویان دانشگاه‌های تهران بررسی کردند. ضرایب باز آزمایی کل مقیاس، بهزیستی

مذهبی و بهزیستی وجودی به ترتیب با ۰/۸۵، ۰/۷۸ و ۰/۸۰ گزارش شده است (دهشیری و همکاران، ۱۳۸۷). ضرایب آلفای کرونباخ بهزیستی مذهبی و وجودی و کل مقیاس در این پژوهش به ترتیب برابر با ۰/۸۲، ۰/۷۵ و ۰/۸۶ به دست آمده است. روایی صوری این پرسشنامه بر اساس نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است.

پرسشنامه رهبری اصیل: برای ارزیابی رهبری اصیل از پرسشنامه رهبری اصیل ساخته والومبوا و همکاران (۲۰۰۸) استفاده شد. این پرسشنامه دارای چهار مؤلفه است:

جدول ۲. ابعاد پرسشنامه رهبری اصیل

عنوان بعد	شماره گویه پرسشنامه‌ها در پرسشنامه	نمونه گویه
شفافیت در روابط	۱-۲-۳-۴	تا چه اندازه مدیر شما منظور خود را به صورت دقیق و روشن بیان می‌کند؟
جنبه‌های درونی اخلاق	۵-۶-۷-۸	تا چه اندازه مدیر شما گفتارش با اعمالش سازگار است؟
پردازش متعادل اطلاعات	۹-۱۰	تا چه اندازه مدیر شما قبل از تصمیم‌گیری به دیدگاه‌های مختلف با دقت گوش می‌دهد؟
خودآگاهی	۱۱-۱۲-۱۳-۱۴	تا چه اندازه مدیر شما نظر دیگران را نسبت به قابلیت‌هایش درست درک می‌کند؟

روایی و پایایی پرسشنامه رهبری اصیل: کاهه (۱۳۹۱) ضریب پایایی کلی پرسشنامه رهبری اصیل را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرده است، همچنین لیشچینسکی و سماچ^۱ ضریب پایایی را برای مؤلفه‌های شفافیت در روابط (۰/۸۱)، جنبه‌های درونی اخلاق (۰/۸۴)، پردازش متعادل اطلاعات (۰/۸۴) خودآگاهی (۰/۸۳) گزارش کرده است.

روایی صوری این پرسشنامه بر اساس نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است. ضرایب آلفای کرونباخ مؤلفه‌های شفافیت در روابط (۰/۸۰)، جنبه‌های درونی اخلاق (۰/۸۰)، پردازش متعادل اطلاعات (۰/۸۴)؛ خودآگاهی (۰/۹۰) و کل مقیاس در این پژوهش برابر با ۰/۹۴ به دست آمده است

1. Lishchinsky&Tsemach

پرسشنامه خوش بینی تحصیلی معلمان ابتدایی: برای ارزیابی خوش بینی تحصیلی معلمان از پرسشنامه خوش بینی تحصیلی بیرد و همکاران (۲۰۱۰) استفاده شد. این پرسشنامه دارای سه مؤلفه زیر است:

جدول ۳. ابعاد پرسشنامه خوش بینی تحصیلی

عنوان بعد	شماره گویه پرسشنامه‌ها در پرسشنامه	نمونه گویه
احساس خودکار آمدی معلمان	۱-۲-۳	تا چه حد می‌توانید، سوالات خوب برای دانش‌آموزان مطرح نمایید.
اعتماد به دانش‌آموزان و والدین	۴-۵-۶-۷	من به والدین دانش‌آموزانم اعتماد دارم.
تاکید تحصیلی	۸-۹-۱۰-۱۱	من به دانش‌آموزانم تکالیف چالش برانگیز محول می‌کنم.

روایی و پایایی پرسشنامه خوش بینی تحصیلی معلمان ابتدایی: بیرد و وولفولک هوی (۲۰۱۰) ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۸ و برای مؤلفه‌های احساس خودکار آمدی معلمان (۰/۷۳)، تاکید تحصیلی (۰/۷۹) و اعتماد به والدین و دانش‌آموزان (۰/۷۱) گزارش داده‌اند. روایی صوری این پرسشنامه بر اساس نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۵ به دست آمد.

روش تحلیل داده‌ها: در بخش توصیفی از آماره‌های مرکزی و پراکندگی برای توصیف داده‌ها استفاده شد. در بخش استنباطی بر اساس گزاره‌های پژوهش از تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی ابعاد خوش بینی تحصیلی معلمان بر اساس ابعاد بهزیستی معنوی و رهبری اصیل استفاده شد. همچنین در پاسخ به سوال اول پژوهش از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها

الف) یافته‌های توصیفی: در ادامه داده‌های توصیفی مربوط به متغیرهای جمعیت‌شناختی جنسیت، سن و نوع استخدام ارائه شده است.

جنسیت:

جدول ۴. توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۶۲	۷۲/۲
مرد	۶۳	۲۷/۸
مجموع کل	۲۲۵	۱۰۰

مطابق با جدول (۴) و نمودار (۴-۱) ۷۲/۲٪ (۱۶۱ نفر) از نمونه پژوهش را زنان، و ۲۷/۸٪ (۶۲ نفر) را مردان تشکیل داده‌اند.

سن:

جدول ۵. توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک سن

سن	فراوانی	درصد
۲۰ تا ۳۰ سال	۳۶	۱۶
۳۱ تا ۴۰ سال	۱۰۴	۴۶/۲
بالای ۴۰ سال	۸۵	۳۷/۸
مجموع کل	۲۲۵	۱۰۰

مطابق با جدول (۵) و نمودار (۴-۲) بیشترین فراوانی برای افراد بین ۳۱ تا ۴۰ سال سن با ۴۶/۲٪ (۱۰۴ نفر)، و کمترین فراوانی برای افراد ۲۰ تا ۳۰ سال، با ۱۶٪ (۳۶ نفر) است.

نوع استخدام:

جدول ۶. توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک نوع استخدام

نوع استخدام	فراوانی	درصد
رسمی	۱۹۸	۸۳/۳
قراردادی	۲۷	۱۱/۷
مجموع کل	۲۲۵	۱۰۰

مطابق با جدول (۶) و نمودار (۳-۴) $۸۸/۳٪$ (۱۹۷ نفر) از نمونه پژوهش دارای وضعیت استخدام رسمی، و $۱۱/۶٪$ (۲۶ نفر) دارای وضعیت استخدام قراردادی داده‌اند. (ب) یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش: بهزیستی معنوی در این پژوهش با توجه به ادبیات پژوهش، دارای ۲ بعد و رهبری اصیل نیز دارای ۴ بعد است که رابطه آن پرسشنامه‌ها با خوش‌بینی مورد سنجش واقع شده است. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۴-۴) آورده شده است.

جدول ۷. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	خطای استاندارد	انحراف استاندارد
بهزیستی مذهبی	۳۴/۳۶	۰/۳۲	۴/۸۸
بهزیستی وجودی	۳۱/۳۱	۰/۳۴	۵/۲۱
بهزیستی معنوی	۶۵/۶۸	۰/۶۱	۹/۱۹
شفافیت در روابط	۱۲/۶۳	۰/۱۸	۲/۷۸
جنبه‌های درونی اخلاق	۱۲/۴۹	۰/۱۸	۲/۶۷
پردازش متعادل اطلاعات	۹/۵۶	۰/۱۶	۲/۳۴
خودآگاهی	۹/۳۱	۰/۱۶	۲/۳۱
رهبری اصیل	۴۴/۰۱	۰/۶۱	۹/۱۶
خوش‌بینی تحصیلی	۳۴/۸۳	۰/۲۵	۳/۸۲

(ج) یافته‌های استنباطی پژوهش: در این پژوهش، همانطور که در فصل دوم از نظر گذشت، بر اساس مبانی نظری و پژوهش‌های انجام شده این پژوهش شامل عامل‌های بهزیستی معنوی و رهبری اصیل، و در پایان خوش‌بینی بوده است. در به کارگیری روش آماری، ابتدا با استفاده از آزمون آماری کولموگروف اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها مورد آزمون قرار گرفت تا نوع روش آماری (پارامتری، غیر پارامتری) که باید استفاده شود مشخص می‌گردد، و در صورت نرمال بودن داده‌ها یکی از مهم‌ترین پیش فرض‌های آزمون‌های پارامتریک برقرار است.

جدول ۸. آزمون کولموگروف اسمیرنوف تک نمونه‌ای

مقیاس	مقدار Z	سطح معناداری
بهزیستی مذهبی	۰/۸۳	۰/۵۱
بهزیستی وجودی	۱/۲۲	۰/۰۹
بهزیستی معنوی	۰/۹۵	۰/۳۲
شفافیت در روابط	۰/۹۷	۰/۳۹
جنبه‌های درونی اخلاق	۰/۷۹	۰/۵۹
پردازش متعادل اطلاعات	۱/۱۹	۰/۰۹
خودآگاهی	۰/۹۹	۰/۲۸
رهبری اصیل	۰/۹۶	۰/۳۹
خوشبینی	۱/۲۴	۰/۰۹

با توجه به نتایج جدول (۸) و سطوح معناداری به دست آمده هریک از متغیرهای پژوهش که بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است، داده‌های تمام متغیرها نرمال است و می‌توان آزمون‌های آماری پارامتریک را به کار گرفت.

پاسخ سوال پژوهش: میزان بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی تحصیلی معلمان در چه سطحی است؟

برای آزمون این فرضیه میانگین نمونه با میانگین طیف با آزمون t تک نمونه‌ای مورد آزمون قرار گرفت.

جدول ۹. مقایسه میانگین نمونه با جامعه در بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی

متغیرها	میانگین نمونه	میانگین مقیاس	تفاوت میانگین‌ها	مقدار t	درجات آزادی	سطح معناداری
بهزیستی معنوی	۶۵/۶۸	۵۰	۱۵/۶۸	۳۰/۱۳	۲۲۴	۰/۰۰۱
رهبری اصیل	۴۴/۰۱	۳۵	۹/۰۱	۱۴/۷۳	۲۲۴	۰/۰۰۱
خوش‌بینی	۳۴/۸۳	۲۷/۵	۷/۳۳	۲۸/۷۵	۲۲۴	۰/۰۰۱

همان‌گونه که نتایج جدول (۹) نشان می‌دهد از آنجا که مقدار t به دست آمده برای هر سه متغیر با درجه آزادی ۲۲۴، از مقدار t جدول بزرگ‌تر است و همچنین سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میانگین بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی در معلمان بالاتر از متوسط است.

آزمون فرضیه اول پژوهش: ابعاد بهزیستی معنوی خوش بینی تحصیلی معلمان ابتدایی را پیش بینی می کند.

برای بررسی این فرضیه که کدام یک از ابعاد بهزیستی معنوی می تواند نقش مؤثری در پیش بینی خوش بینی تحصیلی ایفا کند از روش رگرسیون چندگانه استفاده گردید. بدین ترتیب پس از تأیید پیش فرض های رگرسیون، از این روش برای پاسخ به این سوال که آیا ابعاد بهزیستی معنوی می تواند خوش بینی تحصیلی معلمان ابتدایی را پیش بینی کند، استفاده گردید.

اولین آزمون تست مدل کلی است. در واقع اگر حداقل یکی از متغیرهای پیش بین پژوهش روی متغیر ملاک تأثیر معنادار داشته باشد، مدل پژوهشگر تأیید می گردد.

جدول ۱۰. نتایج رگرسیون بهزیستی معنوی بر خوش بینی تحصیلی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	R	R ²	R ² _{adj}	sig
رگرسیون	۶۹۹/۲۸	۲	۳۴۹/۶۴	۳۰/۱۳	۰/۴۶	۰/۲۱	۰/۲۰	۰/۰۰۱
باقیمانده	۲۵۷۶/۳۱	۲۲۲	۱۱/۶۱					
کل	۳۲۷۵/۵۸	۲۲۴						

همان طور که در جدول (۱۰) مشاهده می شود سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ شده است و نشان از معنی دار بودن مدل رگرسیون است، یعنی حداقل یکی از متغیرهای پیش بین بر متغیر ملاک تأثیر معنادار دارد.

شاخص R² (ضریب تعیین چندگانه): این شاخص مشخص می کند که چند درصد از تغییرات متغیر ملاک توسط متغیرهای پیش بین تبیین می شود. به عبارت دیگر متغیرهای پیش بین چند درصد توانایی برازش متغیر وابسته را دارند. در این پژوهش مقدار R² برابر ۰/۲۱ شده است به این معنا که ابعاد بهزیستی معنوی ۲۱ درصد توانایی پیش بینی خوش بینی تحصیلی را دارند و ۷۹ درصد باقیمانده مربوط به عوامل دیگر است.

شاخص R²_{adj} (ضریب تعیین تصحیح شده): این شاخص توانایی پیش بینی متغیر وابسته را توسط متغیرهای پیش بین در جامعه بررسی می کند در واقع با کمی تعدیل، نمونه را به تمام جامعه بسط می دهد.

مقدار این ضریب در این پژوهش ۰/۲۰ شده است، به عبارت دیگر بهزیستی معنوی ۲۰ درصد توانایی پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی را دارند.

با توجه به معنادار بودن کل مدل اکنون باید بررسی کرد که کدام یکی از ضرایب صفر نیست و یا به عبارت دیگر کدام متغیر یا متغیرها تأثیر معنادار در مدل دارند. به این منظور از آزمون t استفاده می‌شود.

جدول ۱۱. ضرایب استاندارد، غیراستاندارد و آماره تی متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون

سطح معناداری	آماره t	ضرایب رگرسیون		متغیر پیش‌بین
		استاندارد شده	استاندارد نشده	
۰/۰۰۱	۱۳/۴۷		۲۲/۵۱	مقدار ثابت
۰/۰۲	۲/۳۹	۰/۱۹	۰/۱۵	بهزیستی مذهبی
۰/۰۰۱	۴/۰۲	۰/۳۲	۰/۲۳	بهزیستی وجودی

همان‌طور که نتایج جدول نشان می‌دهد بهزیستی معنوی بر خوش‌بینی تحصیلی در سطح ۵ درصد تأثیر معنادار دارد. مقدار این ضرایب نشان‌دهنده این است که با افزایش بهزیستی مذهبی، میزان خوش‌بینی تحصیلی معلمان نیز افزایش می‌یابد.

آزمون فرضیه دوم: ابعاد رهبری اصیل خوش‌بینی تحصیلی معلمان را پیش‌بینی می‌کند. برای بررسی این فرضیه که کدام یک از ابعاد رهبری اصیل می‌تواند نقش مؤثری در پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی معلمان ایفا کند از روش رگرسیون چندگانه استفاده گردید. بدین ترتیب پس از تأیید پیش‌فرض‌های رگرسیون، از این روش برای پاسخ به این سوال که آیا ابعاد رهبری اصیل می‌توانند خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی را پیش‌بینی کنند، استفاده گردید.

اولین آزمون تست مدل کلی است. در واقع اگر حداقل یکی از متغیرهای پیش‌بین پژوهش روی متغیر ملاک تأثیر معنادار داشته باشد، مدل پژوهشگر تأیید می‌گردد.

جدول ۱۲. نتایج رگرسیون رهبری اصیل بر خوش‌بینی تحصیلی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	R	R ²	R ² _{adj}	sig
رگرسیون	۳۵۳/۲۷	۴	۸۸/۳۲	۶/۶۴	۰/۳۳	۰/۱۱	۰/۰۹	۰/۰۰۱
باقیمانده	۲۹۲۲/۳۲	۲۲۰	۱۳/۲۸					
کل	۳۲۷۵/۵۸	۲۲۴						

همان‌طور که در جدول (۱۲) مشاهده می‌شود سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ شده است و نشان از معنی‌دار بودن مدل رگرسیون است، یعنی حداقل یکی از متغیرهای پیش‌بین بر متغیر ملاک تأثیر معنادار دارد.

شاخص R2 (ضریب تعیین چندگانه): این شاخص مشخص می‌کند که چند درصد از تغییرات متغیر ملاک توسط متغیرهای پیش‌بین تبیین می‌شود. به عبارت دیگر متغیرهای پیش‌بین چند درصد توانایی برازش متغیر وابسته را دارند. در این پژوهش مقدار R2 برابر ۰/۱۱ شده است به این معنا که ابعاد رهبری اصیل ۱۱ درصد توانایی پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی را دارند و ۸۹ درصد باقیمانده مربوط به عوامل دیگر است.

شاخص R2adj (ضریب تعیین تصحیح‌شده): این شاخص توانایی پیش‌بینی متغیر وابسته را توسط متغیرهای پیش‌بین در جامعه بررسی می‌کند در واقع با کمی تعدیل، نمونه را به تمام جامعه بسط می‌دهد.

مقدار این ضریب در این پژوهش ۰/۹ شده است، به عبارت دیگر ابعاد رهبری اصیل ۹ درصد توانایی پیش‌بینی خوش‌بینی تحصیلی را دارند.

با توجه به معنادار بودن کل مدل اکنون باید بررسی کرد که کدام یکی از ضرایب صفر نیست و یا به عبارت دیگر کدام متغیر یا متغیرها تأثیر معنادار در مدل دارند. به این منظور از آزمون t استفاده می‌شود

جدول ۱۳. ضرایب استاندارد، غیراستاندارد و آماره تی متغیرهای واردشده در معادله رگرسیون

سطح معناداری	t آماره	ضرایب رگرسیون		متغیر پیش‌بین
		استاندارد شده	استاندارد نشده	
۰/۰۰۱	۲۳/۹۴		۲۹/۷۵	مقدار ثابت
۰/۲۹	۱/۰۵	۰/۱۱	۰/۱۵	شفافیت در روابط
۰/۵۴	۰/۶۱	۰/۰۷	۰/۱۰	جنبه‌های اخلاق
۰/۰۶	۱/۹۱	۰/۲۵	۰/۴۱	پردازش متعادل
۰/۰۰۴	۲/۸۹	۰/۳۸	۰/۶۳	خودآگاهی

همانگونه که نتایج جدول (۱۳) نشان می‌دهد خودآگاهی بر خوش‌بینی تحصیلی در سطح ۵ درصد تأثیر معنادار دارد و مثبت بودن این ضریب در واقع نشان دهنده این است که با افزایش این عامل، میزان خوش‌بینی تحصیلی افزایش می‌یابد. ولی سایر مؤلفه‌های رهبری اصیل بر خوش‌بینی تحصیلی در سطح ۵ درصد تأثیر معنادار ندارند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این قسمت ابتدا خلاصه‌ای از یافته‌های پژوهش بیان می‌گردد، سپس نتایج به طور مشخص ذکر گردیده و ضمن تلاش برای توضیح و تحلیل این نتایج، به مقایسه‌ی آن‌ها با نتایج پیشین پرداخته می‌شود. این کار طبیعتاً به موازات فرضیه‌ی ملت‌های پژوهش و به تفکیک هر فرضیه صورت می‌گیرد. در قسمت آخر نیز به ارائه پیشنهادات کاربردی و پژوهشی و محدودیت‌ها پرداخته شده است.

سوال پژوهش: میزان بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی تحصیلی معلمان در چه سطحی است؟

همان‌گونه که نتایج جدول نشان می‌دهد از آنجا که مقدار t به دست آمده برای هر سه متغیر با درجه آزادی ۲۲۴، از مقدار t جدول بزرگ‌تر است و همچنین از آنجا که سطح معنی‌داری این آزمون برابر $0/01$ می‌باشد و چون این مقدار کوچک‌تر از سطح معنی‌داری $0/05$ می‌باشد، بنابراین با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که میانگین بهزیستی معنوی، رهبری اصیل و خوش‌بینی در معلمان بالاتر از طیف است.

فرضیه اول: ابعاد بهزیستی معنوی خوش‌بینی تحصیلی معلمان را پیش‌بینی می‌کند.

در راستای بررسی فرضیه‌ی فوق، همانگونه که نتایج نشان داد مؤلفه‌های بهزیستی معنوی از توانایی پیش‌بینی‌کنندگی نسبتاً مناسبی از خوش‌بینی تحصیلی معلمان ابتدایی برخوردارند و دو عامل تشکیل‌دهنده بهزیستی معنوی $0/21$ درصد توانایی پیش‌بینی بهره‌وری نیروی انسانی را دارند. در ادامه بررسی ضرایب تک‌تک ابعاد بهزیستی معنوی در رابطه با خوش‌بینی تحصیلی نیز نشان داد هر دو عامل، خوش‌بینی تحصیلی را افزایش می‌دهند که میزان این پیش‌بینی در مؤلفه‌ی بهزیستی مذهبی، برابر با $(0/19)$ در بهزیستی وجودی، برابر با $32/$ بود؛ بنابراین فرضیه‌ی اول در رابطه با اینکه بهزیستی معنوی، خوش‌بینی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند، تأیید می‌گردد، یافته در این بخش با نتایج پژوهش سلیگمن و سیکزنت

می‌هالی (۲۰۰۰)، (یلماز و سنگیز، ۲۰۲۰)؛ (هنتز من^۲، ۲۰۲۰)؛ (درویشی، اتاقی، مامی، ۲۰۲۰)؛ (هنکز و همکاران^۳، ۲۰۲۰)؛ (هاسی، روی و لی^۴، ۲۰۲۰)؛ سلامت روانی (مین^۵، ۲۰۲۰) و (اردلان و همکاران، ۱۳۹۳) همسو می باشد.

فرضیه دوم: ابعاد رهبری اصیل خوش بینی تحصیلی معلمان را پیش بینی می کند. در راستای بررسی فرضیه فوق، همانگونه که نتایج نشان داد مؤلفه های رهبری اصیل از توانایی پیش بینی کنندگی مناسبی از خوش بینی تحصیلی معلمان ابتدایی برخوردار نیستند و چهار عامل تشکیل دهنده رهبری اصیل ۰/۱۱ درصد توانایی پیش بینی خوش بینی تحصیلی را دارند. در ادامه بررسی ضرایب تک تک ابعاد رهبری اصیل در رابطه با خوش بینی تحصیلی نیز نشان داد از چهار عامل، تنها خود آگاهی، خوش بینی تحصیلی را افزایش می دهد که میزان این پیش بینی در مؤلفه های خود آگاهی، برابر با (۰/۳۸) بود. همانگونه که نتایج جدول نشان می دهد خود آگاهی بر خوش بینی در سطح ۵ درصد تأثیر معنادار دارد و مثبت بودن این ضریب در واقع نشان دهنده این است که با افزایش این عامل، میزان خوش بینی افزایش می یابد. ولی سایر مؤلفه های رهبری اصیل بر خوش بینی در سطح ۵ درصد تأثیر معنادار ندارند. نتایج این فرضیه با نتایج عباسان و همکاران (۱۳۹۱)، (یوزال و هالووی^۶، ۲۰۲۰)، (جالاپانگ و رامن^۷، ۲۰۲۰)؛ دنک و لی^۸، ۲۰۲۰؛ هاریس^۹، ۲۰۰۶) همسو است. ببرد و همکاران (۲۰۱۰) اشاره می کنند معلمان باید توانا باشند تا ارتباط بین قابل اعتمادی با دانش آموزان برقرار نمایند زمانی که محیط قابل اعتماد ایجاد می گردد، دانش آموزان برای ریسک کردن و یادگیری اشتباهات احساس راحتی می کنند و والدین باور پیدا می کنند که معلمان به دنبال ایجاد بهترین محیط یادگیری برای کودکان آنها هستند معلمان باید این اعتماد را داشته باشند که دانش آموزان به یادگیری علاقه دارند و آنها می توانند مهارت های رسیدن به موفقیت را در دانش آموزان ایجاد نمایند.

1. Yilmaz & Cengiz
2. Heintzman
3. Hanks
4. Hsieh & Roh & Lee
5. mine
6. Uysal & Holloway
7. Jalapang & Raman
8. Deng & Li
9. Harris

در تبیین نتیجه به دست آمده از پژوهش می‌توان به توجه مبانی نظری و پیشینه پژوهش گفت که بعد خودآگاهی، رهبری اصیل بر اساس توضیح آوولیو و گاردنر به این اشاره دارد که تا چه حد رهبر از نقاط قوت و ضعف خود آگاهی دارد و همچنین از این که این که چگونه دیگران او را می‌بینند و چگونه او بر روی دیگران تأثیر می‌گذارد تا چه حد آگاهی دارد که همگی بر اساس خودآگاهی عمیق و کامل رهبر ارتباط دارد.

خوش‌بینی تحصیلی مجموعه‌ای از باورها در مورد نقاط قوت و ظرفیت‌های مدارس است که تصویری غنی از عوامل انسانی ارائه می‌نماید، به گونه‌ای که خوش‌بینی، کارآمدی، اعتماد و تأکید تحصیلی را در قالب یک مفهوم ترکیب می‌کند. فرهنگ مدرسه‌ای که با این نوع باورها نشان داده می‌شود، توانایی‌های مدرسه را نشان می‌دهد. کارآمدی، باورهای در مورد این مسأله به وجود می‌آورد که کادر آموزشی می‌تواند باعث ایجاد تغییرات مثبت در یادگیری دانش‌آموزان شود؛ یعنی معلمان خودشان را باور دارند. اعتماد کادر آموزشی به دانش‌آموزان و والدین، این باورها را بازتاب می‌دهد که دانش‌آموزان و والدین آنها می‌توانند در بهبود یادگیری همکاری کنند؛ کادر آموزشی دانش‌آموزانشان را باور دارند (هوی و میسکل، ترجمه‌ی عباسیان، ۱۳۹۳: ۲۸۸).

نقش برجسته و بی‌همتا معلمان ابتدایی به عنوان تربیت‌نمایی که متضمن شکوفایی جامعه است ضرورت تأمین سلامت روانی و شناسایی و حذف عوامل منفی بر سلامت روانی آنها ضروری به نظر می‌رسد. ملتی که دستخوش بدبینی باشد، نمی‌تواند از فرصت‌هایی که قرن بیست و یکم در اختیارش می‌گذارد به خوبی بهره‌بگیرد. عملکرد افراد بدبین از سه جنبه از افراد خوشبین بدتر بوده‌است: اول آنکه به مراتب بیشتر دچار افسردگی می‌شوند، دوم اینکه در کار، مدرسه، اجتماع و... کمتر از استعداد خود پیشرفت می‌کردند و سوم آنکه سلامت جسمانی آنان در مقایسه با افراد خوش‌بین کمتر بوده است بنابراین شناسایی عوامل اثرگذار بر خوش‌بینی تحصیلی معلمان مهم است به طور کلی نتایج این پژوهش که در بین معلمان ابتدایی شهرستان رباط کریم صورت گرفت نشان داد که بهزیستی معنوی و رهبری اصیل از قدرت پیش‌بینی مناسب خوش‌بینی تحصیلی برخوردار هستند بر اساس این نتایج مسؤولان می‌توانند با فراهم نمودن شرایط و توجه به خوش‌بینی تحصیلی معلمان را افزایش دهند و فرهنگ خوش‌بینی تحصیلی را در مدارس ابتدایی مستقر سازند این خود می‌تواند در کنار این امر باعث کاهش فرسودگی شغلی، استرس شغلی و غیره گردد در پایان باید گفت

که استفاده از نتایج این پژوهش نیز مانند سایر تحقیق‌های کاربردی زمانی کاربردی خواهد شد که تمامی امکانات و عوامل زمینه ساز این امر فراهم باشند و همچنین مجریان آموزش‌های لازم را دیده باشند تا با دیدی کارآمد تر و پویاتر بتوانند در اجرای آن گام بردارند. در پایان باید گفت هر فعالیت پژوهشی با یک سری محدودیت‌هایی رو به رو است که می‌تواند بر روی فرایند آن تأثیر گذار باشد. در پژوهش حاضر نیز محقق با یک سری محدودیت‌ها مواجه شده است؛ از آن جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱) عدم توجه و بی‌رغبتی معلمان در پاسخگویی به سوالات پرسشنامه
- ۲) انجام پژوهش به صورت مقطعی و نه طولی
- ۳) کمی نمونه آماری و اندک بودن آن به معلمان شهرستان رباط کریم

منابع

- اردلان، محمدرضا. سرچهانی، زهرا. سرچهانی، مجتبی. (۱۳۹۳). رابطه هوش معنوی با کیفیت زندگی کاری و بلوغ معلمان ابتدایی ناحیه ۲ شهر شیراز. فصلنامه رهیافتی‌نودر مدیریت آموزشی. ۱۷ (۱) ۸۱-۱۰۲.
- آقازاده. احمد. (۱۳۹۱). مسائل آموزش و پرورش ایران. تهران: سمت.
- بدری، مرتضی. رحیمان، حمید. (۱۳۹۵). تأثیر سبک رهبری اصیل بر چابکی سازمانی نیروی انسانی در آموزش و پرورش. فصلنامه پژوهش ملت‌های رهبری و مدیریت آموزشی، دوره ۳، شماره ۹، پاییز ۱۳۹۵، صفحه ۱-۲۵.
- پیران نژاد، علی. (۱۳۹۲). رهبری اصیل، سبکی ضروری در مدیریت دانشگاه‌ها، مطالعه موردی دانشگاه ملت‌های پیام نور استان ملت‌های تهران و البرز. مدیریت در دانشگاه اسلامی. ۲ (۲).
- دهشیری، غلامرضا. نجفی، محمود. سهرابی، فرامرز. نرقی‌جاه. صدیقه. (۱۳۹۸). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه بهزیستی معنوی در میان دانشجویان. مطالعات روانشناختی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهراء (س). ۹ (۴)، ۷۳-۹۸.
- زین آبادی، حسن رضا. (۱۳۸۸). نقش سبک رهبری تحولی مدیران در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر تهران؛ ارائه یک الگو. رساله دکتری دانشگاه تربیت معلم تهران.

سبحانی، عبدالرضا. همتیان، نیلوفر. (۱۳۹۱). بررسی رابطه هوش فرهنگی مدیران دانشگاه سمنان و ادراک کارکنان از سبک رهبری اصیل آن‌ها. *فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی*. ۶ (۲) ۳۹-۵۱.

عباسیان، حسین. حیدر زاده، سارا. (۱۳۹۳). تبیین نقش خوش بینی تحصیلی و ساختار توانمند ساز در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. *فصلنامه پژوهش ملت‌های رهبری و مدیریت آموزشی*. ۱، ۲ ۱۶۵-۱۷۴.

عباسیان، عبدالحسین. ابوالقاسمی، محمود. قهرمانی، محمد و پرداختچی. محمدحسن. (۱۳۹۱). بررسی رابطه سبک رهبری توزیعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان راهنمایی شهر تهران. *فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی*. ۳ (۶) ۸۵-۱۰۸.

کاهه، مریم. (۱۳۹۱). *رابطه رهبری اصیل با عملکرد خلاق و اشتیاق به کار کارکنان شرکت خودروسازی زامیاد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی (ره).*

مزارعی، فروغ. (۱۳۸۹). *رابطه ویژگی‌ها فردی، سبک‌های هویت، و تعهد با خوش‌بینی تحصیلی معلمان زن و مرد ابتدایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.*

هوی، وین کی. میسکل، سیسیل. (۲۰۱۳). *مدیریت آموزشی؛ تئوری، پژوهش و عمل. ترجمه‌ی حسین عباسیان. در دست چاپ.*

Akın Kösterelioğlu, M. (2017). The effect of teachers' shared leadership perception on academic optimism and organizational citizenship behaviour: a Turkish case. *International Journal of Leadership in Education*, 20(2), 246-258.

Allen, A. M. (2011). *Academic optimism and instructional leadership in urban elementary schools* (Doctoral dissertation, College of William and Mary).

Barron, J. B. (2014). *Investigating the Structure and Process of Academic Emphasis on Student Achievement: A Multi-Level Analysis* (Doctoral dissertation).

Deng, W., Li, X., Wu, H., & Xu, G. (2020). Student leadership and academic performance. *China Economic Review*, 60, 101389.

Eren, A. (2014). Uncovering the links between prospective teachers' personal responsibility, academic optimism, hope, and emotions about teaching: A mediation analysis. *Social Psychology of Education*, 17(1), 73-104.

Hanks, R. A., Boileau, N. R., Norman, A. L., Nakase-Richardson, R., Mariouw, K. H., & Carlozzi, N. E. (2020). Spirituality and outcomes in caregivers of persons with traumatic brain injury (TBI). *Rehabilitation psychology*.

- Harris, A. (2006). Opening up the 'black box' of leadership practice: taking a distributed leadership perspective. *Leadership and Management*, 34(2), 37-45.
- Heintzman, P. (2020). Empirical research on leisure and spiritual well-being: conceptualisation, measurement and findings. *Leisure Studies*, 39(1), 146-155.
- Hoy, A. W., Hoy, W. K., & Kurz, N. M (2008). Teacher's academic optimism: The development and test of a new construct. *Teaching and teacher education*, 24(4), 821-835.
- Hoy, W. K. (2002). Faculty Trust: A Key to Student Achievement. *Journal of School Public Relations*, 23(2), 88-103.
- Hoy, W. K. (2012). School characteristics that make a difference for the achievement of all students: A 40-year Odyssey. *Journal of Educational Administration*, 50(1), 76-97.
- Hsieh, Y. P., Roh, S., & Lee, Y. S. (2020). Spiritual Well-Being, Social Support, and Depression Among American Indian Women Cancer Survivors: The Mediating Effect of Perceived Quality of Life. *Families in Society*, 101(1), 83-94.
- Jalampang, I., & Raman, A. (2020). Effect of Instructional Leadership, Principal Efficacy, Teacher Efficacy and School Climate on Students' Academic Achievements. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 9(3), 82-82.
- McGuigan, L., & Hoy, W. K. (2006). Principal leadership: creating a culture of academic optimism to improve achievement for all students. *Leadership and Policy in Schools*, 5(3), 203-229.
- McGuigan, L. (2005). *The role of enabling bureaucracy and academic optimism in academic achievement growth* (Doctoral dissertation, The Ohio State University).
- McLennan, B., McIlveen, P., & Perera, H. N. (2017). Pre-service teachers' self-efficacy mediates the relationship between career adaptability and career optimism. *Teaching and Teacher Education*, 63, 176-185.
- Mein-Woei, S. (2020, January). Spiritual Well-Being and Mental Health of Students in Indonesia. In *5th ASEAN Conference on Psychology, Counselling, and Humanities (ACPCH 2019)* (pp. 149-152). Atlantis Press.
- Messick, P. P. (2012). *Examining relationships among enabling school structures, academic optimism and organizational citizenship behaviors* (Doctoral dissertation, Auburn University).
- Parsons, C. (Ed.). (2017). *Quality improvement in education: case studies in schools, colleges and universities*. Routledge.
- RUTLEDGE II, R. D. (2010). *The effects of transformational leadership on academic optimism within elementary schools* (Doctoral dissertation, The University of Alabama TUSCALOOSA).
- Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2000). *Positive psychology: An introduction* (Vol. 55, No. 1, p. 5). American Psychological Association.
- Srivastava, A. P., & Dhar, R. L. (2016). Authentic leadership for teacher's academic optimism. *European Journal of Training and Development*.

- Sullivan, D. D. (2018). Elementary Teachers' Math Instructional Practices, Receptivity to Change, Instructional Leadership, and Academic Optimism. In *Teacher Training and Professional Development: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications* (pp. 1477-1501). IGI Global.
- Tuytens, M., Moolenaar, N., Daly, A., & Devos, G. (2019). Teachers' informal feedback seeking towards the school leadership team. A social network analysis in secondary schools. *Research Papers in Education*, 34(4), 405-424.
- Umar, B. A., Umar, A. , Sani, M. A. , & Abdu, Y.(2018). The Position of Primary Education System; In Depressed Economy, Problems and Prospects: A Case Study of Kumbotso Local Government Area, Kano State, Nigeria. *International Journal of Education and Evaluation*, 4(2), 38-44.
- Uysal, H. , & Holloway, J. (2020). Distributing Leadership Within Rural Schools: Sharing Responsibility for Diverse Student Needs. In *Beyond Language Learning Instruction: Transformative Supports for Emergent Bilinguals and Educators* (pp. 126-145). IGI Global.
- Wagner, C. A.(2008). *Academic optimism of Virginia high school teachers: Its relationship to organizational citizenship behaviors and student achievement*. ProQuest.
- Wu, H. C.(2012). *Collective responsibility, academic optimism, and student achievement in Taiwan elementary schools* (Doctoral dissertation, The Ohio State University).
- Yilmaz, M., & Cengiz, H. Ö. (2020). The relationship between spiritual well-being and quality of life in cancer survivors. *Palliative & Supportive Care*, 18(1), 55-62.